

نشست خرداد ماه با عنوان :

"ارتقای اخلاق آموزشی، آکادمیک، فرهنگی و سیاسی در جامعه ایران"

سخنران:

دکتر هادی خانیکی

نشست خرداد ماه انجمن ایرانی اخلاق در علوم فناوری در سال ۱۳۹۹ به صورت آنلاین با سخنرانی دکتر هادی خانیکی برگزار شد. دکتر هادی خانیکی، رییس کرسی ارتباطات علم و فناوری در دانشگاه علامه طباطبائی، عضو هیئت مدیره انجمن ایرانی اخلاق در علوم و فناوری و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی، موضوع ارتقای اخلاق آموزشی، آکادمیک، فرهنگی و سیاسی در جامعه ایران را مورد تحلیل قرار دادند که گزیده ای از نشست در ادامه ارائه شده است:

- ✚ قابلیت دنیای مجازی که در آن ما دو وجه را مورد نظر قرار می‌دهیم یکی احتمال به استفاده بیشتر از فضای مجازی، و دیگری احتمال به اخلاق امروزه ما به عصر ارتباطات خود انگیز وارد شده‌ایم و در تولید و توزیع و مصرف نقش فرد خیلی اهمیت دارد. در این زمان، فضای مجازی سنتها و آیین‌ها را دگرگون می‌کند مثل آموزش، کار، خرید و
- ✚ فضای مجازی باعث تماشایی شدن و اولویت پیدا کردن حس بینایی شده است.
- ✚ ویروس کرونا موجب شد ما به اجبار به جلو پرتاب شویم و مجبور به استفاده از تکنولوژی ای شویم که هنوز زیرساخت های لازم را برای آن نداشتیم. این پرتاب شدن‌ها از پیش از مشروطه تا به امروز، هم ضرباتی به ما زده هم فوایدی داشته؛ از جمله قحطی و وبایی که در آستانه جنگ اول جهانی ما را درگیر کرد ولی بنیادهای آموزش نوین را در جامعه ما پایه‌ریزی کرد و مسؤولان فهمیدند که وقت تأسیس دارالمعلمین است.
- ✚ از طرف دیگر این پدیده ارتباطی جدید الزاما در امتداد ارتباطات گذشته نیست. ما وارد عصر ارتباطات خودانگیز شده‌ایم که دو ویژگی خاص دارند: مرکزیت یافتن خانه و برجسته شدن فردیت و فردگرایی. اما واقعیت امروز چیست؟ دنیای ما مجازی شده یا دنیای مجازی، واقعی شده؟ من فکر می‌کنم، ترکیبی از این دو، بر دنیای امروز حاکم است.
- ✚ اگر چه شرایط به وجود آمده از ویروس کرونا را می‌توان از زاویه ای مثبت نگریست (توجه بیشتر به خانواده، کاهش آلودگی هوا و محیط زیست و ..) اما از تغییر زیست فرهنگی و آنلاین پیش آمده نیز نباید بیش از حد ذوق زده باشیم. کنسرت های بدون مخاطب و حتی زیارت‌ها از اماکن متبرکه به شکل آنلاین، دیدار آنلاین از موزه ها و به شکل کلی زندگی در فضای مجازی پیامدهای روانی و اجتماعی دربر خواهد داشت که روان‌شناسان باید عواقب و نتیجه این نوع روابط را در فضای مجازی پیگیری و تعقیب کنند.

✚ میل به کنترل و مدیریت در بیماری کرونا وجود دارد و آن میل ممکن است محیط اجتماعی و سیاسی را به سوی اقتدارگرایی و تمرکزگرایی بیشتر بکشانند .

✚ فضای مجازی همه چیز را در معرض تغییر قرار داد و در امتداد آن می‌توان دید انتظارات از انسان و روابط انسانی خیلی بیشتر شد و با فراگیر شدن آن ظرفیتهای جدیدی کشف شد. در پرتو این معاشرت مجازی تمایل به گفتگو بیشتر شد و میل به گفتگو در باب زمینه‌های زیادی باز شد و مشاهده شد که در فضای مجازی چه شبکه‌هایی چه نرم‌افزهایی مورد اقبال و توجه بیشتر مردم قرار گرفت.

✚ همه گیر شدن فضای مجازی باعث شد بخش‌هایی از اخلاق خیلی مهم شوند: اخلاق در گفتگو، عدالت، شفقت و اینها هستند که جامعه ما را زنده کرده و زنده نگه داشته است.

✚ یکی از مخاطراتی که در جامعه ما وجود داشت گسیختگی و جدایی میان اقتصاد و فرهنگ بود، که نمود آن را در گران شدن بنزین مشاهده کردیم. اما عملکرد حوزه بهداشت در رابطه اجتماع بهتر بود و با اطلاع رسانی های مناسب و به موقع بدنه جامعه را برای پذیرش این شرایط سخت آماده کرد. مطمئناً در سطوحی که احساس خطر می‌شود گرایش به همبستگی و گفتگو بیشتر نیاز است.

✚ پس از مسئله همه‌گیری شرکت‌های غیردولتی و شرکت‌های بزرگ به روی صحنه آمدند و بعضی از شرکتها خط تولید را به سوی مواد مورد نیاز شهروندان قرار دادند و کنار این مسائل خود مسائل بی اخلاقی مثل گران فروشی و انبار کردن این مواد مورد نیاز مردم هم دیده شد سهم و نقش غیردولتی ها به ناچار بزرگ می‌شود.

✚ کرونا نشان داد چه بخشی از زندگی ما بیخود و زائد بوده، از ماندن در ترافیک تا سیستم اداری و غیره. همچنین به نظر من می‌آید که جامعه در پرتوی این نوع معاشرت‌های مجازی تمایل به گفتگوی بیشتری پیدا کرد، به گونه‌ای که ارزشمندی گفتگو در جامعه قابل مشاهده است. در پی ظهور کرونا، در زمینه‌های اخلاقی هم بخش‌هایی از اخلاق مهم شد؛ مثل اخلاق غمخواری، شفقت، عدالت و اینهاست که جامعه ما را زنده کرد.

✚ دکتر خانیکی گفت: بعد از کرونا قابلیت‌های فضای مجازی به چشم آمد. البته باید برای مبانی اخلاقی برای تقویت آموزش آکادمیک و سیاست و فرهنگ فکری کرد. به نظر بحران کرونا، یک زاویه دیگری گشود، یعنی بازنگری در همه عرصه‌هایی که در آن به سر می‌بریم و از جمله این بازنگری‌ها، بازنگری‌های اخلاقی بود و از جمله بازنگری‌های اخلاقی، تهیه پروتکل‌های اخلاقی بود. مثلاً درحوزه درمانی بالاخره با منابع کمیاب مواجه هستیم. اینکه با چه پروتکل‌هایی این منابع را در اختیار بیماران قرار دهیم، پرسش اخلاقی مهمی است. کارنامه جامعه ما در این منظر مثبت بود. در مجموع از دل این پروتکل‌ها می‌توان دستورالعمل‌هایی برای اقدام درآورد.

✚ و نتیجه اینکه مقدمه اخلاقی زیستن رسیدن به تأملات اخلاقی و پرسش‌های اخلاقی و پرداختن به یک بازنگری کلی که بیشتر جای این بازنگری را باید در نهادها دید و جستجو کرد.